

تصویب طرح پیشنهادی ستاد بهینه سازی انرژی و محیط زیست با عنوان

"ایجاد بازار بهینه سازی انرژی و محیط زیست"

در شورای عالی انرژی کشور

طرح پیشنهادی ستاد بهینه سازی انرژی و محیط زیست با عنوان "ایجاد بازار بهینه سازی انرژی و محیط زیست" در جلسه شورای عالی انرژی کشور روز دوشنبه ۱۹ تیر ۱۳۹۶ به که ریاست معاون اول محترم ریاست جمهوری و با حضور معاون محترم علمی و فناوری، ریاست سازمان انرژی اتمی ایران، ریاست محترم حفاظت محیط زیست، ریاست محترم سازمان برنامه و بودجه، وزیر محترم نفت، وزیر محترم صنعت و معدن و بازرگانی، وزیر محترم راه و شهرسازی، معاونین محترم وزارت نیرو و نفت، سازمان و برنامه و بودجه و دبیرستاد بهینه سازی انرژی و محیط زیست تشکیل شد به تصویب رسید.

مصرف انرژی در کشور از سه دهه گذشته روند فزاینده‌ای داشته و این امر همراه با افزایش شدت انرژی (عکس بهره‌وری انرژی در اقتصاد) همراه بوده است. از سال ۱۳۷۴ (هنگام تصویب برنامه دوم توسعه اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی) موضوع ارتقای بهره‌وری انرژی در دستور کار دولتهای مختلف در جمهوری اسلامی ایران بوده است. نهادهای مختلف برای تشویق و حمایت از بهینه‌سازی انرژی از سوی وزارت نفت (شرکت بهینه‌سازی مصرف سوخت) و وزارت نیرو (ساتبا) تاسیس شدند. علیرغم اقدامات تشویقی، توسعه فنی و تدوین برنامه‌های مختلف دستاورد محدودی حاصل شده و عمده‌ترین مانع برای بهینه‌سازی انرژی سطح پائین قیمت‌های حامل‌های انرژی و تداوم یارانه انرژی بوده و این امر عدم کارایی سیستم‌های تبدیل انرژی را در پی داشته

است. پتانسیل صرفه‌جوئی انرژی اولیه در حال حاضر بیش از ۴۶۰ میلیون بشکه معادل نفت در سال تخمین زده می‌شود. لذا رفع موانع بهینه‌سازی انرژی از سال ۱۳۷۴ در دستور کار دولتها قرار گرفته است.

در سال ۱۳۸۹ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی به تصویب رسید و براساس این قانون قرار بوده است شدت انرژی در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۰ به میزان ۵۰٪ کاهش پیدا کند. ولی در سال ۱۳۹۴ شدت انرژی نسبت به سال ۱۳۹۰ به میزان ۵٪ افزایش داشته و این رویداد حاکی از آن است که اجرای سیاستهای دولت با مشکلات جدی مواجه است.

در سال ۱۳۹۲ و در هنگام تدوین بودجه سال ۱۳۹۳ بند "ق" در بودجه سال ۱۳۹۳ منظور شد که بر اثر آن قرار بوده است از توانمندیهای بخش خصوصی برای بهینه‌سازی انرژی بهره برداری شود و اعتباری به میزان ۱۰۰ میلیارد دلار برای این امر تخصیص داده شد. طبق این طرح قرار بوده است مصرف کنندگان انرژی و شرکتهای خدمات انرژی در زمینه بهینه سازی انرژی سرمایه‌گذاری کنند و بازپرداخت سرمایه گذاری بابت انرژی صرفه‌جوئی شده به میزان ۴۵۰۰ ریال به ازای یک مترمکعب گاز صرفه جوئی شده پس از راستی‌آزمایی از طرف شرکت ملی نفت ایران صورت پذیرد. ولی بخش خصوصی به ندرت از این طرح استقبال نمود و بخش عمده این منابع برای توسعه حمل و نقل راه‌آهن، سیستم حمل و نقل عمومی درون شهری، اصلاح موتورخانه ها در ساختمانها، انتقال گاز طبیعی به روستاها، تغییر سوخت کشاورزی به برق مورد استفاده قرار گرفت. به عبارت دیگر، دولت اجرای طرحها را بر عهده گرفت که این امر مغایر با روح حاکم بر بند مذکور در قانون بودجه بوده است. از طرف دیگر، بهینه سازی انرژی امری است که مصرف‌کنندگان انرژی باید آن را انجام دهند و تحقق این امر مستلزم فعال شدن بخش خصوصی در

زمینه بهینه سازی انرژی است.

در سال ۱۳۹۴ قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور به تصویب رسید و ماده ۱۲ این قانون موضوع بند "ق" را به شکل یک قانون دائمی تعریف نمود. در سال ۱۳۹۴ طرح پایلوت اصلاح موتورخانه‌ها برای ارزیابی نحوه اجرای سیاستهای بهینه سازی انرژی، امکان پذیری اجرای قانون و موانع برای اجرای ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر در ستاد بهینه سازی انرژی و محیط زیست (معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری) تعریف و با همکاری ۴ شرکت خصوصی به اجرا درآمد. نتایج طرح پایلوت حاکی از آن بوده است که سطح پائین قیمت‌های انرژی، کمبود امکانات بخش خصوصی، وابستگی امر به دولت، عدم دسترسی به فناوریهای نوین و کارآمد در کشور، ضعف بنیه مالی شرکتهای خدمات انرژی، توسعه نیافتن فناوریهای نوین در کشور، نبود محیط مناسب برای کسب و کار بخش خصوصی در زمینه بهینه سازی انرژی از موانع اساسی است و افزایش قیمت‌های انرژی به میزان سه برابر و نزدیک نمودن آنها به قیمت‌های انرژی در خلیج فارس از مسائل و موانع جدی در فرآیند توسعه بهینه‌سازی انرژی است.

ستاد بهینه سازی انرژی و محیط زیست در معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، در سال ۱۳۹۲ تاسیس شد و رفع موانع برای توسعه بهینه سازی انرژی را در دستور کار خود قرار داد. در سالهای ۹۴-۱۳۹۲ شناسایی راهکارها و تدوین خط‌مشی مناسب برای گسترش فعالیتها در حوزه بهینه سازی انرژی و محیط زیست را در اولویت قرار داد. با توجه به عدم امکان افزایش قیمت‌های انرژی به دلیل محدودیتهای اقتصادی، اجتماعی و سیاسی طرحی تدوین شد که براساس آن از اختلاف قیمت انرژی در بخشهای مختلف، در مناطق کشور و زمانهای مصرف بهره برداری شده

است. باتوجه به این امر در سال ۱۳۹۴ ستاد بهینه سازی انرژی و محیط‌زیست با همکاری شرکت بهینه سازی مصرف سوخت و وزارت نفت در هنگام تدوین آئین‌نامه اجرائی ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر ماده ۳ آئین‌نامه را طراحی نمود. براساس ماده ۳ آئین‌نامه اجرائی ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر به سرمایه‌گذاران برای صرفه‌جوئی انرژی اجازه داده می‌شود انرژی صرفه‌جوئی شده را در داخل کشور بفروشند یا صادر کنند. آئین‌نامه اجرائی ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر در مرداد ۱۳۹۴ در هیات دولت به تصویب رسید.

در سال ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ تدوین برنامه اجرائی برای عملیاتی نمودن ماده ۳ آئین‌نامه اجرائی ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید در دستور کار ستاد بهینه‌سازی انرژی و محیط‌زیست در معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری قرار گرفت. طرح تدوین شده به این صورت بود که اگر کسی یا شرکت خدمات انرژی با سرمایه‌گذاری در یک بخش با تعرفه پائین انرژی (مانند بخش خانگی و موسسات آموزشی و صنایع) بتواند در مصرف حاملهای انرژی صرفه‌جوئی نماید قادر شود انرژی صرفه‌جوئی شده را به بخشهای با تعرفه انرژی بالا (مانند پتروشیمی یا ایستگاههای گاز فشرده) در چارچوب بازار بورس انرژی عرضه کند. در پی رایزنی‌های متعدد با وزارت نفت، شرکت بهینه‌سازی مصرف سوخت، سازمان برنامه و بودجه، وزارت نیرو و ساتبا پیشنهاد اجرائی مورد بحث مورد تأیید قرار گرفت و طرحی تحت عنوان "ایجاد بازار بهینه‌سازی انرژی و محیط‌زیست" در آذر ماه ۱۳۹۵ از طرف معاونت علمی و فناوری (ستاد بهینه‌سازی انرژی و محیط‌زیست) به دبیرخانه شورای عالی انرژی کشور جهت تصویب ارسال شد. علت ارسال طرح به شورای عالی انرژی کشور آن بوده که بنا به ماده ۵ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی عالی‌ترین مرجع سیاست‌گذاری انرژی کشور شورای مذکور می‌باشد. طرح پیشنهادی در ۲۴ اسفند ۱۳۹۵ در کمیسیون تخصصی شورای عالی انرژی

به اتفاق آرا به تصویب رسید و در جلسه کمیسیون تخصصی مورخ ۲۹ فروردین ۱۳۹۶ نهایی شد و مقرر گردید در دستور کار شورای عالی انرژی کشور قرار گیرد. جلسه شورای عالی انرژی کشور در روز دوشنبه ۱۹ تیر ۱۳۹۶ به ریاست معاون اول محترم ریاست جمهوری و با حضور معاون محترم علمی و فناوری، ریاست سازمان انرژی اتمی ایران، ریاست محترم حفاظت محیط زیست، ریاست محترم سازمان برنامه و بودجه، وزیر محترم نفت، وزیر محترم صنعت و معدن و بازرگانی، وزیر محترم راه و شهرسازی، معاونین محترم وزارت نیرو و نفت و سازمان و برنامه و بودجه تشکیل شد و طرح پیشنهادی به تصویب رسید.

اجرای طرح مصوب سبب خواهد شد بخش عمده پتانسیل صرفه جوئی انرژی دارای توجیه اقتصادی در سطح فعلی قیمت‌های انرژی (بدون افزایش قیمت‌های حامل‌های انرژی برای مصرف کننده نهائی) باشد و این امر زمینه را برای فعالیت بخش خصوصی، بویژه شرکت‌های خدمات انرژی، هموار نماید. برآورد کارشناسی حاکی از آن است که گردش مالی بخش خصوصی در بازار بهینه سازی انرژی در حدود ۲۳۰ هزار میلیارد ریال در سال خواهد بود.

توسعه فعالیت شرکت‌های خدمات انرژی سبب خواهد شد نیاز و تقاضا برای فناوری‌های نوین و کارآمد انرژی در کشور شکل گیرد و در پی آن فعالیت شرکت‌های دانش‌بنیان برای توسعه فناوری‌های نوین و کارآمد گسترش یابد. رشد تقاضا برای فناوری‌های با بازده بالا گسترش نیاز به دانش فنی جدید را می‌تواند در پی داشته باشد و این امر به فعال شدن دانشگاه‌ها برای تولید دانش فنی منجر خواهد شد.

اجرای طرح "بازار بهینه سازی انرژی و محیط زیست" در چارچوب بازار بورس انرژی، فعال سازی شرکت‌های خدمات انرژی، جذب منابع بخش خصوصی برای اجرای طرح‌های بهینه سازی انرژی،

توسعه همکاریهای بین‌المللی برای فعال نمودن بازار بهینه سازی انرژی و محیط‌زیست از جمله اموری است که در حال حاضر در دستور کار ستاد بهینه سازی انرژی و محیط‌زیست قرار دارد. لازم به توضیح است که پژوهشکده علوم و فناوری انرژی شریف از سال ۱۳۷۴ بطور فعال در تدوین سیاستها و تصمیم سازی برای بهینه سازی انرژی مشارکت نموده و ستاد بهینه سازی انرژی و محیط زیست نیز براساس تجارب و فعالیتهای پژوهشکده شکل گرفته و این ستاد طی موافقتنامه بین معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری با دانشگاه صنعتی شریف در محل ساختمان پژوهشکده علوم و فناوری انرژی مستقر است. گروههای پژوهشی پژوهشکده (مدل- سازی انرژی، بهینه‌سازی انرژی، فناوریهای نوین انرژی، انرژی و محیط‌زیست) در مطالعات فنی، توسعه ایده‌های راهگشا برای حل مسائل مهم کشور، تدوین گزارشها، تولید اطلاعات برای دستگاههای اجرائی و تصمیم‌سازی بطور فعال حضور و مشارکت داشته اند.